

Nyhetsbrev 2008-1

Dette er første utgave av KRAVs nyhetsbrev. Hensikten med nyhetsbrevet er å gi korte glimt fra det som skjer ved SINTEF og NTNU innenfor bioenergiområdet. Det planlegges to nyhetsbrev pr år.

KRAV prosjektet

KRAV er et forskningsprosjekt innen kraft- og varmeproduksjon fra biomasse.

Det overordnede målet for prosjektet er todelt:

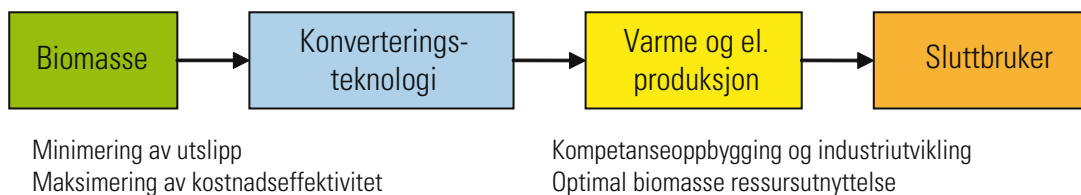
- 1) Å øke kunnskapen innen småskala biomasse CHP systemer for å kunne bistå norsk industri og energiselskaper innen dette feltet
- 2) Å utvikle et innovativt konsept for småskala biomasse CHP systemer tilpasset norske forhold. Dette konseptet skal bidra til signifikant mer kostnadseffektive systemer med lavere utslipp og økt energieffektivitet

Prosjektet vil etablere et nettverk (brukergruppe) av industrielle bedrifter, forskningsinstitutter og universitet. Målet er å sikre kontinuerlig og langsiktig forskning og utvikling innen småskala kombinert kraft- og varmeproduksjon fra biomasse.

Prosjektet er inndelt i 5 underprosjekter:

- 1) Brenselproduksjon og -kunnskap
- 2) CHP konsepter
- 3) Drift- og miljømessig ytelse
- 4) Utdanning
- 5) Teknologiovervåking og informasjonsspredning.

KRAV er et KMB prosjekt (Kompetanseprosjekt Med Brukermedvirkning) støttet av Norges forskningsråd under RENERGI-programmet. Prosjektet har en ramme på 17 mill. NOK over 4 år (2008-2011). Prosjektet støttes med 12,8 mill. NOK av Norges Forskningsråd, 3,2 mill. NOK kommer fra industri og 1,0 mill NOK fra SINTEF Energiforskning AS. Industripartnerne i prosjektet er Solør Bioenergi, Eidsiva Energi, Trondheim Energi og Agder Energi.

KRAV webside

Det er opprettet en egen webside for KRAV prosjektet for å spre informasjon om prosjektet. Denne inneholder informasjon som målsetninger, aktiviteter og partnere. Websiden blir kontinuerlig oppdatert med prosjektnyheter. Det vil bli opprettet medlemsider for fortrolig informasjon.

Norges nye bioenergiestrategi

Olje- og energiminister Åslaug Haga presenterte 1. april Norges nye bioenergiestrategi. Strategien er å "Sikre målrettet og koordinert virkemiddelbruk for økt utbygging av bioenergi med inntil 14 TWh innen 2020". Bioenergiestrategien omfatter ikke biodrivstoff i transportsektoren. Det argumenteres for at en økt bruk av bioenergi vil redusere klimagassutslippene, bidra til næringsutvikling i distriktene, styrke forsyningsikkerheten for energi og bidra til å holde kulturlandskapet åpent.

Dagens forbruk av bioenergi er ca. 14.5 TWh/år (2006), hvorav punktoppvarming i boliger utgjør noe over 7 TWh, fjernvarme (inkl. noe el. produksjon) utgjør ca. 2.7 TWh og bruk av biobrensler i industrien utgjør ca. 4.4 TWh. Det antas at potensialet for økning i fjernvarmeanlegg og for punktoppvarming i boliger er ca. like stort, til sammen 14 TWh, dvs. totalt 28.5 TWh innen 2020. Det antas ingen økning av bioenergi i industrien.

OED leder an i denne bioenergisatsingen. Klimameldingen var førende for den nye bioenergiestrategien, og det ble blant annet fokusert på behovet for økte midler til forskning innenfor bioenergi.

3,5 millioner i investeringsmidler fra Forskningsrådet innvilget

I forbindelse med klimaforliket ble det utlyst midler til investeringer i vitenskapelig utstyr innenfor pågående Forskningsråd støttede kompetansebyggende prosjekter. SINTEF søkte om midler til investeringer i KRAV prosjektet, og har fått innvilget 3.5 millioner kroner. Dette er en betydelig satsning som vil gjøre det mulig for SINTEF å investere i avansert utstyr for bruk i forbindelse med den eksperimentelle aktiviteten i KRAV prosjektet.

Internasjonal konferanse om forbrenning av biomasse og avfall

I samarbeid med det italienske energiselskapet A2A, arrangerer SINTEF "International Conference on Biomass and Waste Combustion" i Milano, Italia, 8-10 Oktober 2008. Konferansen fokuserer på de tekniske aspektene ved forbrenning av biomasse og avfall, og målet er å presentere tekniske løsninger som vil kommersialiseres i nær fremtid. Tema som dekkes er brenselpreparering og -håndtering, forbrenningsprosesser, korrosjon og beleggdannelse, askehåndtering og utslipp.

De inviterte foredragsholderne er eksperter innen ulike områder knyttet til forbrenning av biomasse og avfall. Programmet er klart, og vi kan love en veldig interessant konferanse. Mer informasjon kan finnes på www.nextgenbiowaste.com.

Fornybar konferansen 2009

Senter for Fornybar Energi (SFFE) er nå i gang med planleggingen av en konferanse som vil gå av stabelen i Trondheim 22.-23. januar 2009. Temaet vil være forskning og utvikling (FoU) av fornybar energi, inkludert bioenergi, og konferansen vil være et møtested for bransjen og forskningsmiljøer i hele Norge. På konferansen vil det være parallelle seminarer for de ulike fornybarområdene. Biolaget på SINTEF Energiforskning er arrangør for bioenergiseminalet som arrangeres 22. januar.

For mer informasjon, følg med på www.sffe.no/FoUkonferansen

IEA-møter

Neste møte i "Task 32 Biomasse forbrenning og sambrenning" avholdes i Amsterdam 20-21 oktober. De som har ønske om å delta på møtet, bes ta kontakt. Koordinert med IEA-møtet arrangeres en "Ekspert workshop på neste generasjons småskala biomasse forbrenning teknologier".

SINTEF Energiforskning AS deltar også i IEA aktivitetene "Task 36 Energi fra avfall" og "Task 39 Kommersialisering av første og andre generasjons flytende biodrivstoff".

FME søknad

En FME (Forskningssentre for Miljøvennlig Energi) søknad innen bioenergi er sendt fra SINTEF/NTNU til Forskningsrådet i forbindelse med deres FME utlysning. Søknadsprosessen er inndelt i 2 faser. De som går videre fra fase 1 må innen 26. november sende inn en detaljert fase 2 søknad. SINTEF/NTNU senteret "Centre for Innovations in Bioenergy (CenBio) består av 3 forskningspartnere og 14 industripartnere og senterets budsjetttramme er 320 millioner NOK over 8 år (2009-2016). Senteret skal finansieres med 50% støtte fra forskningsrådet, 25% midler fra industripartnerne og 25% midler fra forskningspartnerne.

Nye medarbeidere ved SINTEF

SINTEF Energiforskningens aktivitet innen energi fra biomasse og avfall har ekspandert betydelig de siste 2-3 årene. Vi har fått ansvar for store nasjonale og internasjonale prosjekter i regi av Forskningsrådet og EU. Den store veksten i aktivitet har ført til et stort behov for flere dyktige medarbeidere, og i løpet av september har faglag bioenergi fått ytterligere tre dyktige medarbeidere, Franziska Goile, Mario Ortega og Vidar Brenden.

KRAV = KRAft + VarME

Enabling small-scale biomass CHP in Norway - et prosjekt støttet av Norges Forskningsråd

Partnere: Solør Bioenergi, Eidsiva Energi AS, Trondheim Energi Fjernvarme AS, Agder Energi, SINTEF og NTNU

Kontaktperson: Lars Sørum, telefon: 73 59 29 65, epost: Lars.Sorum@sintef.no